

Hallituksen esitys avoimuusrekisterilaiksi, HE 98/2022 vp

Keskeinen sisältö

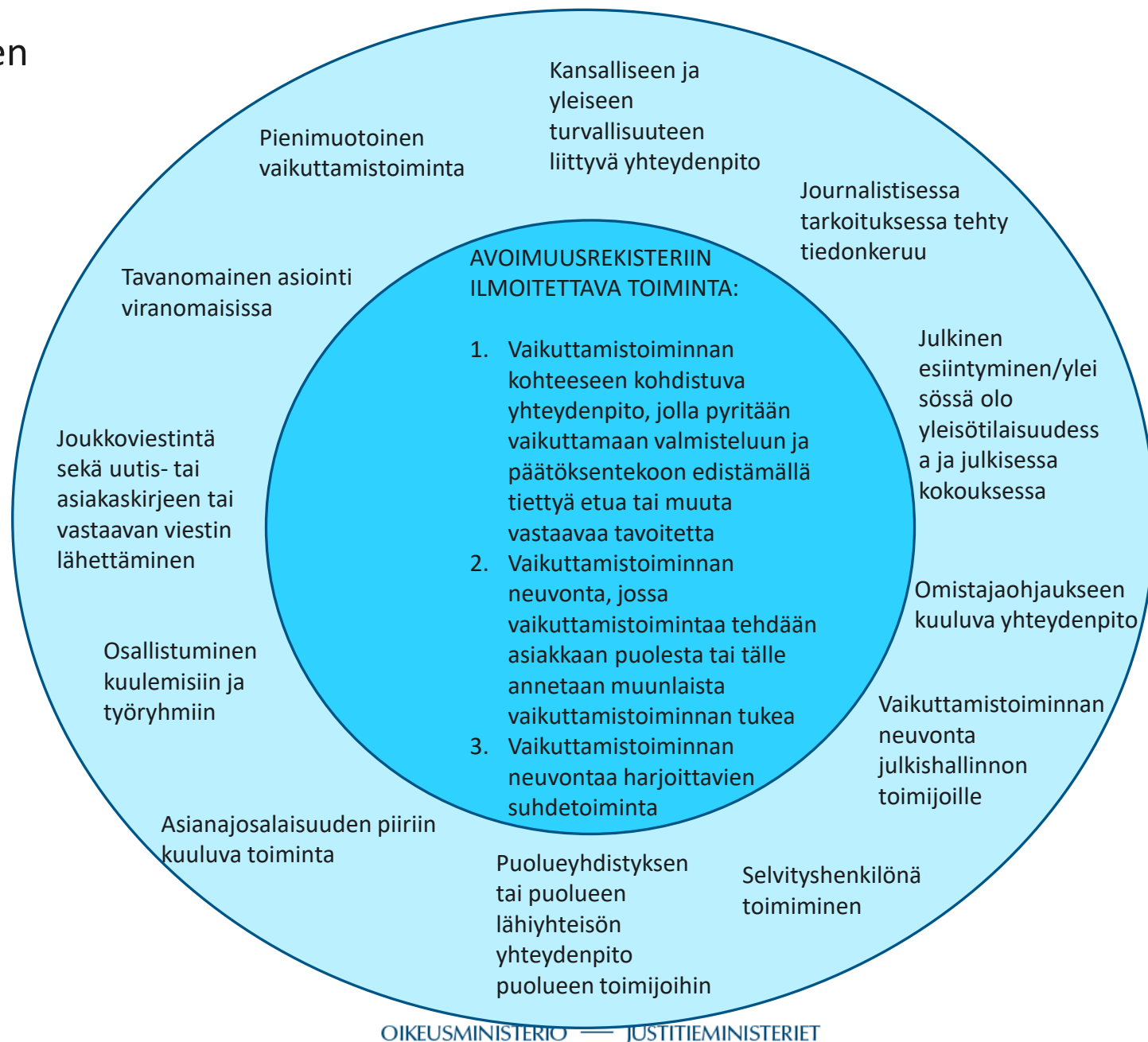
- Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oikeushenkilöille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille velvollisuus ilmoittaa rekisteriin eduskuntaan ja ministeriöihin kohdistuvasta vaikuttamistoiminnasta ja siihen liittyvästä, elinkeinona harjoitettavasta vaikuttamistoiminnan neuvonnasta.
- Tarkoituksena on parantaa kansalaisten tiedonsaantia eduskuntaan ja ministeriöihin kohdistuvasta lobbauksesta, joka nykyisellään jää usein julkisuuslain ulottumattomiin ja siten piiloon.
- Rekisteriviranomaisena toimisi Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV), joka ohjaisi ja neuvoisi ilmoitusvelvollisia tekemään laissa säädettyt ilmoitukset.
- Laissa säädettäisiin myös neuvottelukunnasta, joka toimisi yhteistyöelimenä lakiin liittyville sidosryhmille.
- Avoimuusrekisterilain ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2024.

Avoimuusrekisterin ilmoitusvelvollisuuden määrittäminen

Vaikuttamistoiminnan kohteet:

- kansanedustajat, kansanedustajien avustajat ja eduskuntaryhmien henkilökunta
- ministerit, ministereiden erityisavustajat ja ministerin toimikaudeksi nimetyt valtiosihteerit
- eduskunnan kanslia
- ministeriöt ja niiden asettamat selvityshenkilöt.

* Korjattu muotoilu 3 §:n 1 momentin 3 kohdasta (asia nostettu tarkemmin esille muistiossa)

Avoimuusrekisterin ilmoitusvelvollisuus koskee oikeushenkilöitä ja yksityisiä elinkeinonharjoittajia pois luettuna:

- yksityinen elinkeinonharjoittaja, joka ei harjoita päätoimisesti 2 §:ssä tarkoitettua vaikuttamistoimintaa tai vaikuttamistoiminnan neuvontaa

- asunto-osakeyhtiölaissa (1599/2009) tarkoitettu asunto-osakeyhtiö

- valtion, hyvinvointialueen, kunnan tai Ahvenanmaan maakunnan viranomainen, muu itsenäinen julkisoikeudellinen laitos kuin yliopisto*, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia ja sen yhteydessä oleva Ihmisoikeuskeskus, valtiontalouden tarkastusvirasto, Kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitos (Ulkopoliittinen instituutti) sekä valtion liikelaitos

- lakisääteisiä tehtäviä hoitava muu kuin 3 kohdassa tarkoitettu julkisyhteisö tai toimija niiden lakisääteisten tehtävien hoidon osalta

- vieraan valtion, Euroopan unionin sekä kansainvälisen hallitustenvälisen järjestön edustaja

- puolue ja vaaleissa ehdokkaana olevan henkilön tuki- tai valitsijayhdistys

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

- Suomessa ei ole aikaisempaa lobbausääntelyä, joten HE:ssa on pyritty hahmottamaan melko laajasti ehdotettavan lainsäädäntökokonaisuuteen suhdetta perustuslakiin:
 - Suhde kansanvaltaisuuteen ja osallistumisoikeuksiin
 - Suhde yksityisyyden suojaan ja tietosuojaan
 - Suhde sananvapauteen ja julkisuuteen
 - Suhde kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen
 - Suhde omaisuuden suojaan
 - Suhde elinkeinovapauteen
 - Suhde yhdenvertaisuuteen
 - Suhde oikeusturvaan ja hyvään hallintoon
 - Suhde eduskunnan toimintaan
 - Suhde norminantovaltuuksiin
 - Suhde Valtiontalouden tarkastusviraston perustehtävään

Itsehallintokysymykset

- Eduskuntakäsittelyn aikana oikeusministeriö on tunnistanut tarpeen käsitellä avoimuusrekisteriesityksen merkitystä erilaisten itsehallinnollisten toimijoiden näkökulmasta:
 - Ahvenanmaan maakunnan ja sen kuntien itsehallinto
 - Kuntien itsehallinto ja kuntayhtymät
 - Hyvinvointialueen itsehallinto ja hyvinvointiyhtymät
 - Uskonnollisten yhdyskuntien järjestäytymisen vapaus
 - Yliopistojen itsehallinto sekä tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus
 - Saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskeva itsehallinto
- Avoimuusrekisteri voi jossain tapauksissa koskea myös itsehallinnollisia toimijoita. Esityksellä ei kuitenkaan puututa ko. toimijoiden itsehallinnolliseen asemaan.

OIKEUSMINISTERIÖ

www.oikeusministerio.fi

Facebook: facebook.com/oikeusministerio

Twitter: twitter.com/oikeusmin @oikeusmin

Käyntiosoite: Eteläesplanadi 10, Helsinki

Postiosoite: PL 25, 00023 Valtioneuvosto

Vaihde: 029 516 001